

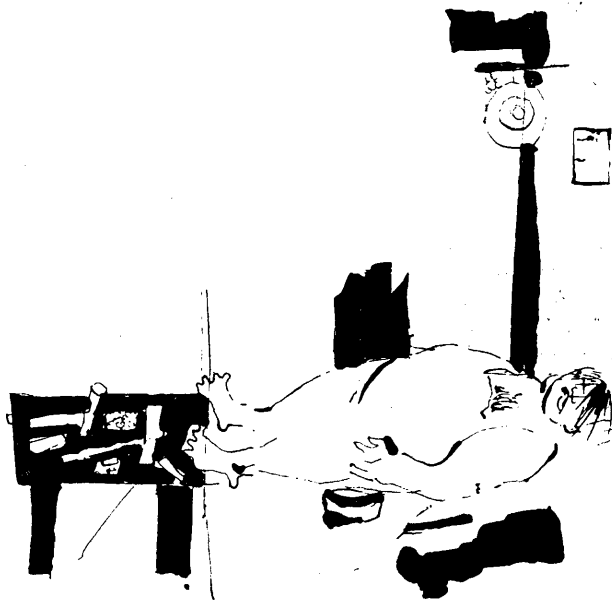
Fogósvi szürkületkor

Deák Ferenc

Az összevissza szóródott kis házikók szürkületkor fesledeznek, szétron-
gyolódnak... Elvesztik éles vonalaikat a házvégek, elvesztik szomorú
gyermekhangjukat a pincelakások. A fény és a sötét határa ez, ilyenkor a
bizonytalanság az úr. Az öreg cipész épp azért élvezi a félhomályt, mert
ilyenkor minden bizonytalan. Nyúl a dikicsért, és valamivel megszúrja a
kezét. Nagyon kacag, hogy csak úgy rezeg belé a kis vityilló, aztán foly-
tatja a tárgyak hajhászását a sötétben. A faszögekért nyúl. Nem, ez nem
faszög, valami más. Megszagolja. Áh ez a viasz. A viasz. Aztán keresi a
cérnát, időközben meg valahova letette a tűket. Így megy a játék, amíg az
utcán föl nem gyúl a villany. Akkorra annyira földúlt a műhelyt, hogy
tán semmi sem maradt a régi helyén. Az öreg mérges. Minek gyújtják meg
az utcai lámpákat ilyen hamar! A játék, ez az egy életen keresztül foly-
tatott játék befejeződik abban a pillanatban, amikor becsap a gyér fény a
piszkos ajtóüvegen, és az öreg meglátja, hogy hol a dikics meg hol a cérna.
Ilyenkor zokoghatna. Most feláll és gondolkodik egy csöppet. „Tegnap
voltam Kálmánnál, ma a borbélyhoz megyek.” És lassan folyik minden a
rendjén. Az öreg bezárja a felforgatott műhelyt, aztán elindul... Valamit
dudorász. Örül, hogy a borbélyhoz kell mennie. Úgy várja ezeket a napo-
kat, mint az ünnepnapokat. Minden másnap jár a borbélyhoz. Most így
útközben kezdi összeegyeztetni az esti „fogósvit” ott a műhelyben és a
borbélynál történő dolgokat. Mind a kettő megismétlődik, és mintha az
egyik folytatása volna a másiknak, mintha az egyik nélkül nem következ-
hetne be a másik. Halkan kacag. „Igen, a borbélynál folytatódik minden,
csak valami más módon.” Most, így útban ki kell gondolni, miről is fognak
vitatkozni ma este. Mindig új témát kell kieszelnie, mert okvetlenül vitat-
kozni kell! Megtorpan egy pillanatra: de miért is kell vitatkozni?

— Miért is kell nekünk vitatkozni? — kérdezi hangosan, mintha saját
magával incselkedne. Megint elmosolyodik. — Mert kell! Mert veszekedni

Dobó
Tihamér
illusztrációja

kell. Akkor jön a legérdemesebb dolog: nem tudod, hogy melyik pillanat rejti magában a befejezést. A befejezéssel játszani a legszebb. Évek óta, évtizedek óta játszani vele, mintha az istennel játszana az ember.

Benyit egy kis kapun, aztán egy sötét, mély udvarban ballag előre. Egy kis barakk előtt áll meg.

— Vida! — kiált be kicsit fojtott hangon.

Bent lámpa gyúl, aztán kinyílik a barakk ajtaja, hatalmas, elhízott ember áll az ajtó mögött. Szeme idegesen táncol, tekintete egészen zavaros.

— Megjöttél? — kérdezi, aztán becsukja az ajtót és ráfordítja a zárat.

— Megjöttem — mondta az öreg és cinogva felnevet a kövérré. Leül egy székre a lámpa alatt és kigombolja az ingét. — Megélesítetted rendesen azt a kést? Tegnapelőtt elég életlen volt.

— Most éles — válaszol a kövér. Bekeni szappanhabbal az öreg arcát és elkezd kapargatni azzal az öreget, nyaklós borotvakéssel.

— Ej, ezek az emberek! Nem szeretik, ha igazat mondunk róluk — kezdi kihívóan az öreg .

— Mi közöm az emberekhez? Semmi! — morogja amaz.

— Dehogy nincs. Hát miért kell neked titokban dolgoznod? Talán azért, mert...

— Azért, mert senki sem szereti, ha levágják a fejét!

— Talán csak nem vágod le a vendéged fejét?

— Nem... de azt mondják, levágnám... ha...

— Gyáva vagy... gyávák az emberek...

— Miért? De miért?

— Talán azért, mert a sors túl kegyetlen, barátom!

— Mi az én sorsom? — horkan fel a borbély és remegni kezd kezében a borotva.

— Te képtelen vagy minden munkára, képtelen vagy bármire is!

— Ez az, amit nem akarok beismerni! — És a borotvapenge hangosan serceg a bőrön. Öreg penge, a háromnegyedén kissé megrepedt, de a borbély mindig ügyelt, hogy ezzel a részével ne borotváljon, nehogy megkarcolja a vendég arcát. Néhány rozsdafolt is vörösödött azon a részen annak bizonyosságául, hogy ott tényleg nem használják.

Nagy csend ül a szobára. A borotvapenge nem hallgat. Egyre hangosabban serceg, de mindig szabályszerűen és a repedésnél még csak hab sem került rá. A gége fölött serceg a lehangosabban.

— Allj! — kiált fel az öreg. — Örültem nem borotváltatom magam!

A hatalmas ember fölördít. Megint jön a szívroham. Leemeli az öreget a székről, fejét térde közé szorítja, és remegő kézzel, csikorgó fogakkal, habzó szájjal folytatja a borotválást. Az öreg egyre figyel, hogyan serceg a borotvapenge, merre futkos, hogyan fordul. Mire kész a művelet, amaz elterül a földön, ott hempereg, ordít. A borotva is ott hever a földön.

Az öreg megmossa az arcát, aztán végtelenül megelégedetten végigballag az udvaron. Büszke. Ez volt a legszebb eset hosszú évek során.

— Ma igazán nagyon közel volt a befejezés — mosolyog az öreg. — Harminc éve, harminc éve minden másnap... és csak ez a másnap létezik, ez a másnap, amikor nem tudni, mi lesz, nem tudni, melyik pillanatban áll meg a ferdén fektetett borotvapenge és mikor fordul élére, mikor metszi el a torkod. Milyen üres lett volna ez a harminc év ezek nélkül a másnapok nélkül, ezek nélkül az ordítások nélkül? O, milyen hatalmas is az emberi ész. Megtalálja élete értelmét, megtalálja az igazi kötelességét. O, ... valóban ilyen nagy az ember? Szinte szégyellem magam... Ilyen nagy az ember! Ki tudja használni a perceket, az idő üresen marad utána, mint a viasz, ha a mézet kiszopják belőle. O... szinte szégyellem magam a büszkeségtől, a büszkeségtől, amelyre jogom van! — Ragyognak a szemei, és ő a legboldogabb a világon.

Másnap reggel, mint rendszeren, bepálinkázott, aztán szuszogva bement felforgatott műhelyébe. Ásítózott, kalapácsolt, nyesegetett és csak délután kezdték meglepni a gondolatok. „Jól van ez így? Hát jól van ez így? Nem tudom, hogy kivagyok... Mindenki tudja, hogy ki... mindenkinek joga van rá, hogy tudja! Igen, de mit is csináltam én az életemben?” — Aztán nagyot csapott a levegőbe. — „Ez az, ami igazán nem fontos! Hiányzik-e nekem valami? Végre ideje volna rendezni ezeket a gondolatokat is... Érdekes, sohasem gondoltam ilyesmire. Mi, de mi is hiányozhat nekem? És nevetett.

Késő délután volt már, amikor Kálmán beállított hozzá és közölte vele, hogy Vida, a szívbeteg borbély meghalt.

— Ott találták a putri közepén elterülve, mellette a borotvapenge. Valakit borotvált azelőtt. — Szerencséje volt a vendégnek — mondta Kálmán, és elment.

Az öreg reszketve állt fel.

— Erre nem gondoltam soha. Erre az egyre nem gondoltam soha. Itt befejeződik minden. Mind a ketten megöszültünk és a végén... ez a vég! Valójában ez a vég. Hát csak ilyen hatalmas az ember? Harminc év alatt annyira sem képes, hogy elmetssze valakinek a torkát! — Nagyot kacagott az öreg.

Egy hónapig nem bírt vele senki. Éjjel-nappal ivott. Az üzletét és amit negyven év alatt megtakarított, elitta örömeiben. A végén azért már ideges volt. Egy hónap alatt meg lehet szokni, hogy állandóan kacagjon az ember, de azt, hogy ne borotválkozzon, nem lehet! Egyszerre elfogyott a büszkesége, s nagyon hiányzott. Már annyi se volt belőle, hogy legyintsen, ha valaki megkérdezte, mi hiányzik az életből, vagy mit ért el az életben. Váltig vádolta az embereket, hogy képtelenek a legapróbb kötelességek elvégzésére is. — Az ember a legmegbízhatatlanabb a világon! Túlon túl jó ahhoz, hogy embernek nevezzék! Ó, de hol van az ember? — kiáltott fel ilyenkor, és fehér szakállát tépte. Maga sem tudta már, hogy kit is vádol. És ha leereszkedett az este, minden bizonytalanságba libbent megint, amikor újra kezdődik az emberek és tárgyak fogósdija, s amikor titkon mindenki egyre számolgatja a másnapokat.

